

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 27. marca 2014*

„Državljanstvo Unije — Načelo prepovedi diskriminacije — Jezikovna ureditev, ki velja za civilne postopke“

V zadevi C-322/13,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Landesgericht Bozen (Italija) z odločbo z dne 6. junija 2013, ki je prispela na Sodišče 13. junija 2013, v postopku

Ulrike Elfriede Grauel Rüffer

proti

Katerini Pokorni,

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi R. Silva de Lapuerta (poročevalka), predsednica senata, J. L. da Cruz Vilaça, G. Arestis, J.-C. Bonichot in A. Arabadžiev, sodniki,

generalna pravobranilka: E. Sharpston,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za K. Pokorno M. Mairhofer in F. Bauer, odvetnika,
- za Italijansko republiko G. Palmieri, agentka, skupaj z W. Ferrante, avvocato dello Stato,
- za Evropsko komisijo E. Traversa in W. Bogensberger, agenta,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalne pravobranilke, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

* Jezik postopka: nemščina.

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago členov 18 PDEU in 21 PDEU.
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med U. E. Grauel Rüffer in K. Pokorno zaradi odškodninske tožbe po smučarski nesreči.

Pravni okvir

- 3 Člen 122, prvi odstavek, italijanskega zakonika o civilnem postopku (Zivilprozessordnung) določa:
„V celotnem postopku se uporablja italijanski jezik.“
- 4 Člen 156 tega zakonika določa:
„1. Ničnosti procesnih aktov zaradi kršitve formalnih predpisov ni mogoče razglasiti, če je zakon ne določa.
2. Ničnost pa je mogoče razglasiti, če niso izpolnjeni formalnopravni pogoji procesnega akta, ki so nujni za uresničitev njegovih ciljev.
3. Ničnosti ni mogoče razglasiti, če je procesni akt uresničil svoj cilj.“
- 5 Ne glede na to pravilo se lahko pred sodišči pokrajine Bolzano v zvezi s civilnimi, kazenskimi in upravnimi zadevami uporablja nemški jezik. Uporaba tega jezika pred navedenimi sodišči temelji na členih 99 in 100 uredbe predsednika republike št. 670 z dne 31. avgusta 1972 o odobritvi poenotnega besedila ustavnih zakonov v zvezi s posebnim statutom dežele Trentinsko - Zgornje Poadižje (v nadaljevanju: DPR št. 670/1972) ter na uredbi predsednika republike št. 574 z dne 15. julija 1988 o določbah za izvajanje posebnega statuta dežele Trentinsko - Zgornje Poadižje v zvezi z uporabo nemškega in ladinskega jezika v komunikaciji državljanov z upravnimi organi in v sodnih postopkih (v nadaljevanju: DPR št. 574/1988).
- 6 Člen 99 DPR št. 670/1972 določa:
„Nemški jezik je v deželi izenačen z italijanskim jezikom, ki je uradni državni jezik. V aktih z zakonsko močjo in vedno, kadar ta statut določa dvojezično različico, je verodostojno italijansko besedilo.“
- 7 Člen 100 DPR št. 670/1972 določa:
„Nemško govoreči državljani, ki prebivajo v pokrajini Bolzano, lahko v komunikaciji s pravosodnimi organi ter organi in službami javne uprave, ki imajo sedež v tej pokrajini ali izvajajo deželne pristojnosti, ter s podjetji s koncesijo, ki v tej pokrajini opravljajo javne storitve, uporabljajo svoj jezik.“
- 8 Člen 1(1) DPR št. 574/1988 določa:
„Ta uredba ob uporabi določb oddelka XI posebnega statuta dežele Trentinsko - Zgornje Poadižje [...] ureja uporabo nemškega jezika. V tej deželi je nemški jezik izenačen z italijanskim jezikom, ki je uradni državni jezik:
(a) v komunikaciji z organi in službami javne uprave ter pravnimi osebami in ustanovami javnega prava, ki imajo sedež v pokrajini Bolzano ali izvajajo deželne pristojnosti, ali celo s podjetji s koncesijo, ki v tej pokrajini opravljajo javne storitve;

- (b) v komunikaciji s pravosodnimi organi ter rednimi, upravnimi in finančnimi sodišči, ki imajo sedež v pokrajini Bolzano;
- (c) v komunikaciji z višjim deželnim sodiščem, višjim porotnim sodiščem, oddelkom višjega sodišča za mladoletnike, splošnim državnim tožilstvom pri višjem sodišču, sodiščem za mladoletnike, nadzornim sodiščem in organom, deželnim komisarjem za plačevanje pravic javne uporabe [...];

[...]“

9 Člen 20 DPR št. 574/1988 določa:

„1. V civilnem postopku lahko vsaka stranka izbere jezik, v katerem bo napisala svoj procesni akt. Izbira izhaja iz tega, v katerem od obeh jezikov je napisana začetni procesni akt ali odgovor na tožbo ali enakovreden akt.

2. Če so začetni procesni akt in odgovori na tožbo ali enakovredni akti napisani v istem jeziku, je postopek enojezičen. V nasprotnem primeru je postopek dvojezičen.

3. V dvojezičnem postopku vsaka stranka uporablja jezik, ki ga je izbrala. Odredbe sodišča se razglasijo in napišejo v obeh jezikih, razen če se zainteresirana stranka do obravnave, v kateri se predlaga izdaja odredbe, temu ne odpove. Akti in dokumenti strank se napišejo v italijanskem ali nemškem jeziku, pri čemer ne obstaja obveznost prevoda po uradni dolžnosti ali na stroške organa. V dvojezičnih postopkih lahko stranke, ki ne prebivajo v pokrajini Bolzano ali tam nimajo svojega sedeža, v roku tridesetih dni od vročitve ali predložitve aktov in dokumentov od sodišča zahtevajo, da te naroči v celoti ali deloma prevesti v drugi jezik in na stroške organa. Sodišče lahko dokumente, ki so jih predložile stranke, za katere meni, da so očitno nepomembni, v celoti ali deloma izključi iz prevoda.“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

- 10 Iz spisa, ki ga ima na voljo Sodišče, izhaja, da je U. E. Grauel Rüffer, ki je nemška državljanica in ki prebiva v Nemčiji, 22. februarja 2009 na smučarski progi v pokrajini Bolzano padla in si poškodovala desno ramo. Meni, da je ta padec povzročila K. Pokorná, ki je češka državljanica in ki prebiva v Češki republiki. U. E. Grauel Rüffer je od K. Pokorne zahtevala povrnitev utrpjene škode.
- 11 V postopku, ki je bil začel pred predložitvenim sodiščem, je bila tožba, ki je bila poslana 24. aprila 2012 na predlog U. E. Grauel Rüffer, napisana v nemškem jeziku. K. Pokorná, ki je 4. oktobra 2012 prejela prevod te tožbe v češki jezik, je 7. februarja 2013 predložila odgovor na tožbo v nemškem jeziku in ni uveljavljala izjeme v zvezi z izbiro zadnjenavedenega jezika kot jezika postopka.
- 12 Predložitveno sodišče je na prvi obravnavi ob upoštevanju sodbe Corte suprema di cassazione (Italija) z dne 22. novembra 2012 (sodba št. 20715) postavilo vprašanje, v katerem jeziku – nemščini ali italijanščini – se mora nadaljevati obravnavani postopek.
- 13 Corte suprema di cassazione je v tej sodbi odločilo, da določbe DPR št. 574/1988 veljajo le za italijanske državljanke, ki prebivajo v pokrajini Bolzano.
- 14 Predložitveno sodišče poudarja, da v skladu z navedeno sodbo tožena stranka v postopku v glavni stvari ne bi mogla odpraviti ničnosti začetnega procesnega akta, ki izhaja iz nezakonite uporabe nemškega jezika, s tem, da bi nemščino izbrala za jezik postopka. Zato naj bi bilo treba razglasiti ničnost tako začetnega procesnega akta kot poznejših procesnih aktov, torej odgovora na tožbo.

- 15 Navedeno sodišče pa meni, da bi lahko pravo Unije nasprotovalo uporabi nacionalnih določb iz postopka v glavni stvari, kakor jih razlaga Corte suprema di cassazione. Postavlja se namreč vprašanje, ali lahko le italijanski državljani, ki prebivajo v pokrajini Bolzano, pred sodiščem v civilnem postopku uporabljajo nemški jezik ali pa imajo to pravico tudi italijanski državljani, ki ne prebivajo v tej pokrajini, državljani držav članic Evropske unije, razen Italijanske republike, ki prebivajo v navedeni pokrajini, ali – kot v postopku v glavni stvari – državljani teh držav članic, ki ne prebivajo v tej pokrajini.
- 16 Predložitveno sodišče meni, da je namen določb o uporabi nemškega jezika sicer varstvo etnično-kulturne nemško govoreče manjšine v pokrajini Bolzano. Na ta namen pa naj nikakor ne bi vplivalo to, da se sporna ureditev lahko uporablja za državljane držav članic, razen Italijanske republike, ki izvajajo svojo pravico do prostega gibanja.
- 17 Landesgericht Bozen je v teh okoliščinah prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali razlaga členov 18 PDEU in 21 PDEU nasprotuje uporabi nacionalnih določb, kakršne so te v obravnavanem primeru, ki pravico do uporabe nemškega jezika v civilnih postopkih, ki potekajo pred sodišči v pokrajini Bolzano, priznavajo le italijanskim državljanom, ki prebivajo v tej pokrajini, ne pa tudi državljanom drugih držav članic Unije, ne glede na to, ali prebivajo v navedeni pokrajini?“

Vprašanje za predhodno odločanje

- 18 Predložitveno sodišče s svojim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člena 18 PDEU in 21 PDEU razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki pravico do uporabe jezika, ki ni uradni državni jezik države članice, v civilnih postopkih, ki potekajo pred sodišči te države, ki imajo sedež v določeni ozemeljski enoti navedene države, priznavajo le njenim državljanom, ki prebivajo v tej ozemeljski enoti.
- 19 Za odgovor na to vprašanje je treba najprej spomniti, da je v zvezi s temi določbami Sodišče v sodbi Bickel in Franz (C-274/96, EU:C:1998:563, točki 19 in 31) razsodilo, da pravica, ki jo določa nacionalna ureditev, da lahko kazenski postopek poteka v jeziku, ki ni glavni jezik zadevne države, spada na področje uporabe prava Unije in da to nasprotuje nacionalni ureditvi, ki državljanom, ki govorijo določen jezik, pri katerem ne gre za glavni jezik zadevne države članice, in ki živijo na določenem ozemlju, priznava pravico, da kazenski postopki tečejo v njihovem jeziku, ne da bi bila ta pravica priznana tudi državljanom drugih držav članic, ki govorijo isti jezik ter ki se gibajo in prebivajo na navedenem ozemlju.
- 20 Šteti je treba, da preudarki, na podlagi katerih je Sodišče v sodbi Bickel in Franz (EU:C:1998:563) odločilo, da ima državljan Unije, državljan države članice, ki ni zadevna država članica, tako kot državljan zadnjenavedene države članice pravico, da v kazenskem postopku uveljavlja jezikovno ureditev, kot je ta v postopku v glavni stvari, in lahko zato s sodiščem, ki je začelo postopek, komunicira v jeziku, ki ga določa ta ureditev, veljajo za vse sodne postopke, ki potekajo v zadevni ozemeljski enoti, vključno s civilnim postopkom.
- 21 V nasprotnem primeru bi bil nemško govoreči državljan države članice, razen Italijanske republike, ki se giba in prebiva v pokrajini Bolzano, v slabšem položaju kot nemško govoreči italijanski državljan, ki prebiva v tej pokrajini. Medtem ko bi namreč tak italijanski državljan lahko začel postopke pred sodiščem v okviru civilnega postopka in dosegel, da bi ta potekal v nemščini, ta pravica ne bi bila priznana nemško govorečemu državljanu države članice, razen Italijanske republike, ki se giba v navedeni pokrajini.

- 22 V zvezi s stališčem italijanske vlade, v skladu s katerim ni nobenega razloga za to, da bi pravico do uporabe jezika zadevne etnične in kulturne manjšine razširili na državljana države članice, razen Italijanske republike, ki je v tej pokrajini le slučajno in začasno, ker ima zagotovljene instrumente, ki mu omogočajo ustrezno uveljavljanje svojih pravic, čeprav ne pozna uradnega jezika države članice gostiteljice, je treba poudariti, da je ta vlada podala enako stališče v zadevi, v kateri je bila izrečena sodba Bickel in Franz (EU:C:1998:563, točka 21), in da jo je Sodišče v točkah od 24 do 26 te sodbe zavrnilo, ker je ugotovilo, da je ureditev iz postopka v glavni stvari v nasprotju z načelom prepovedi diskriminacije.
- 23 Tako ureditev je mogoče upravičiti le, če temelji na objektivnih ugotovitvah, ki niso odvisne od državljanstva zadevnih oseb in so sorazmerne z legitimnim ciljem, ki mu sledi nacionalno pravo (glej sodbo Bickel in Franz, EU:C:1998:563, točka 27).
- 24 Prvič, v zvezi s trditvijo italijanske vlade, da bi se zaradi uporabe jezikovne ureditve iz postopka v glavni stvari za državljane Unije otežil postopek z vidika organizacije in rokov, je treba poudariti, da tej trditvi predložitveno sodišče izrecno nasprotuje, saj meni, da so sodišča pokrajine Bolzano popolnoma sposobna vodenja sodnih postopkov v italijanskem jeziku, v nemškem jeziku ali v obeh jezikih.
- 25 Drugič, glede stališča te vlade v zvezi z dodatnimi stroški, ki bi zadevni državi članici nastali zaradi uporabe te jezikovne ureditve za državljane Unije, iz ustaljene sodne prakse izhaja, da popolnoma gospodarski razlogi ne morejo biti nujni razlogi v splošnem interesu, ki bi lahko upravičili omejevanje temeljne svoboščine, zagotovljene s Pogodbo (glej sodbo Kranemann, C-109/04, EU:C:2005:187, točka 34 in navedena sodna praksa).
- 26 Nacionalne ureditve iz postopka v glavni stvari zato ni mogoče šteti za utemeljeno.
- 27 Iz zgoraj navedenega je razvidno, da je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti tako, da je treba člena 18 PDEU in 21 PDEU razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, ki pravico do uporabe jezika, ki ni uradni državni jezik države članice, v civilnih postopkih, ki potekajo pred sodišči te države, ki imajo sedež v določeni ozemeljski enoti navedene države, priznavajo le njenim državljanom, ki prebivajo v tej ozemeljski enoti.

Stroški

- 28 Ker je ta postopek za stranke v postopkih v glavni stvari ena od stopenj v postopkih pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

Člena 18 PDEU in 21 PDEU je treba razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, ki pravico do uporabe jezika, ki ni uradni državni jezik države članice, v civilnih postopkih, ki potekajo pred sodišči te države, ki imajo sedež v določeni ozemeljski enoti navedene države, priznavajo le njenim državljanom, ki prebivajo v tej ozemeljski enoti.

Podpisi